

ਵਾਕ - ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ

ਵਾਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

“ ਵਾਕ ਵਿਆਕਰਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਕਾਈ ਹੈ।”

ਡਾ.ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਨੁਸਾਰ :- “ ਵਿਆਕਰਨਕ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਵਾਕ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਕ ਆਪਣੀ ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਬਣਤਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ” ।

ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਅਨੁਸਾਰ :- “ ਵਾਕ ਸ਼ਬਦਾਂ/ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ/ ਉਪਵਾਕਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ/ ਵਾਕਾਂਸ਼/ ਉਪਵਾਕ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ।”

ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਕ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਕਰਨਕ ਇਕਾਈ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਇਕਾਈ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਪਵਾਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਇਸ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਅੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਆਕਰਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਕ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਕਾਈ ਤਸੱਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਲੜੀ ਵਾਕ ਤਦ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੜੀਦਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕਰੇ। ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਆਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਕ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਧੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੇ ਦੋਵੇਂ ਵਾਕ ਦੇ ਕਾਰਜੀ ਅੰਗ ਹਨ।

ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੇ

ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੇ ਦੋਵੇਂ ਵਾਕ ਦੇ ਕਾਰਜੀ ਅੰਗ ਹਨ। ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁੱਝ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵਿਧੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੇ ਦੋਵੇਂ ਵਾਕ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਾਕ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਕ ਵਿਆਕਰਨਕ ਪੱਖੋਂ ਅਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੇ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕੁੱਝ ਵਾਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

	<u>ਉਦੇਸ਼</u>	<u>ਵਿਧੇ</u>
1.	ਕੁੱਤਾ	ਭੱਕਦਾ ਹੈ।
2.	ਰੇਗੀ	ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
3.	ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ	ਬੜਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ।
4.	ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ	ਕਿ ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਹੈ।

ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ ਜਾਂ ਨਾਂਵ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕ ਵਿਚਰਕੇ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਨਾਂਵ ਵਾਂਗ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। /ਨੇ/, /ਨੂੰ/ ਮਾਰਕੇ ਵਾਲੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨਾਂਵ ਨਾਲ /ਨੇ/ ਸੰਬੰਧਕ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਕ ਦੀ ਸਧਾਰਨ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼, ਵਿਧੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾਕ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਕ ਦਾ ਕਰਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਜਦ ਕਿ ਕਰਤਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਥਾਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 'ਬੱਚਾ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ' ਵਾਕ ਵਿੱਚ 'ਬੱਚਾ' ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਤਾ ਵੀ ਪਰ 'ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਸੁੰਦਰ ਹੈ' ਵਾਕ ਵਿੱਚ 'ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ' ਉਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਕਰਤਾ ਨਹੀਂ। ਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਕਰਤਰੀ ਭਾਵ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰੋਲ ਅਰਥਗਤ ਵਿਆਕਰਨਕ ਇਕਾਈ ਹੈ।

ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਧੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਚਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਕੰਸ਼ ਤੇ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਧੇ ਦਾ ਅਹਿਮ ਭਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਕ ਵਰਗੀਕਰਨ

ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੇ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਜੋਕੇ ਵਿਆਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਕ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

1. ਬਣਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ
2. ਕਾਰਜ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ

1. ਬਣਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ

- ੳ) ਸਧਾਰਨ ਵਾਕ
- ਅ) ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕ
- ੲ) ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਕ

ੳ) ਸਧਾਰਨ ਵਾਕ

ਸਧਾਰਨ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਵਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਾਕੰਸ਼, ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਾਕੰਸ਼ ਤੇ ਸੰਬੰਧਕੀ ਵਾਕੰਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਰੂਪ ਕਾਲਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਵਾਕੰਸ਼ ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਵਾਕ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੁੜੀ	ਹੱਸਦੀ ਹੈ।	
(ਕਰਤਾ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼)	(ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼)	
ਕੁੜੀ	ਰੋਟੀ	ਖਾਂਦੀ ਹੈ।
(ਕਰਤਾ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼)	(ਕਰਮ ਨਾਂਵ ਵਾਕੰਸ਼)	(ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼)

ਅ) ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕ

ਜਿਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਵਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕ ਆਉਣ ਉਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਵਾਕ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਵਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕਾਂ ਨੂੰ (,) ਕਾਮੇ ਨਾਲ ਜਾਂ /ਤੇ, ਅਤੇ, ਪਰ, ਜਾਂ, ਚਾਹੇ, ਜਦਕਿ, ਫਿਰ ਵੀ, ਫੇਰ, ਪਰੰਤੂ, ਸਗੋਂ, ਸੇ/ ਆਦਿ ਸਮਾਨ ਯੋਜਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ:

ਕੁੜੀ ਖੜੀ ਹੈ, ਮੁੰਡਾ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਮੁੰਡਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁੜੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

ੲ) ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਕ

ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਸਵਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼ ਕਾਲਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਰਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਕਾਲਕੀ ਕਿਰਿਆ ਵਾਕੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਧੀਨ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਕ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪਰਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਿਚਰ ਸਕਦਾ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਉਪਵਾਕ ਨਾਲ ਵਿਚਰ ਕੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਰਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧੀਨ ਯੋਜਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰਾਧੀਨ ਉਪਵਾਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿ, ਜੇ, ਜਿਵੇਂ, ਜਦੋਂ, ਜੇ, ਜਿਹੜੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ਹੈ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਚੇਤੇ ਰਹੇਗਾ।

ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੌਂਝ ਵੀ ਸਿਫਤ ਕਰੇ।

2. ਕਾਰਜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ

ਕਾਰਜ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :-

ੳ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚੀ ਵਾਕ

ਅ) ਆਗਿਆਵਾਚੀ ਵਾਕ

ੲ) ਬਿਆਨੀਆ ਵਾਕ

ੳ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚੀ ਵਾਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚੀ ਵਾਕ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਕਤ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਲਹਿਜੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ:

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ ?

ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ ?

ਅ) ਆਗਿਆਵਾਚੀ ਵਾਕ

ਆਗਿਆਵਾਚੀ ਵਾਕ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਣਹੋਂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਆਗਿਆ ਬੋਧਕ ਤੇ ਇੱਛਾਬੋਧਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਜੀ ਪੱਖੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਹੁਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਬੇਨਤੀ ਵਾਚਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦਾ ਵਕਤਾ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਲਹਿਜੇ ਜਾਂ ਵਕਤਾ/ਸਰੋਤਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਦਰਬੋਧਕ ਆਗਿਆਵਾਚੀ ਕਿਰਿਆ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਬੇਨਤੀਵਾਚਕ ਸਰੂਪ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ:

ਚਾਹ ਲਿਆਓ !

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੁੱਧ ਲਿਆਓ !

ੲ) ਬਿਆਨੀਆ ਵਾਕ

ਬਿਆਨੀਆ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਂ ਵਾਚਕ ਜਾਂ ਨਾਂਹ ਵਾਚਕ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਕ ਵਰਣਨਮੁੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਜਾਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਵਸਤ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ:

ਦਿੱਲੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ।

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,

ਮੁਖੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,

ਅਕਾਲ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ, ਮਸਤੂਆਣਾ ਸਾਹਿਬ।